

İMAM EBU-L HASAN ALİ ER-RIZA(A.S)DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM EBU-L HASAN ALİ ER-RIZA(A.S)DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İmam Ebu-l Hasan Ali Rıza (a.s)'dan Hikmet, Nasihat, Güzel Ahlak, Takva, Züht Hakkında
Nakledilen Hadisler

İslam Şeriatinin Külliyati Hakkındaki Me'mun'un Sorularına Verdiği Cevap

Rivayet olunmuştur ki: Me'mun, Zürriyaseteyn lakabıyla tanınmış olan Fazl ibn-i Sehl'i şu mesajla İmam Rıza aleyhi's-selam'ın yanına gönderdi: "İslam'ın helal ve haramlarını, farz ve müstehaplarını benim için bir araya toplamanı istiyorum. Çünkü siz Allah'ın halka olan hücceti ve ilim kaynağısınız."

İmam aleyhi's-selam bunun üzerine, mürekkep ve kağıt isteyip Fazl'a: "Yaz" diye buyurdular:

Bismillahirrahmanirrahim.

Her şeyden önce, Allah'tan başka ilah olmadığına, birliğine, muhtaçların sığınağı olduğuna, eşi ve çocuğu olmadığına, kayyum (her şeyi koruyan ve kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan), işiten, gören, güçlü, kaim, baki ve nur olduğuna, cehli olmayan alim, aczi olmayan kadir, muhtaç olmayan zengin ve zulmetmeyen adil olduğuna,

her şeyi yarattığına, hiçbir şeyin onun gibi olmadığına, benzeri, zıddı, misli ve dengi olmadığına ve Muhammed salla'llâhu aleyhi ve alih'in, O'nun kulu, elçisi ve emini olduğuna, insanlar

arasından onu seçtiğine, elçilerin efendisi, peygamberlerin sonuncusu ve âlemlerin en üstünü olduğuna ve O'ndan sonra hiçbir peygamberin gelmeyeceğine, şeriatının değişmeyeceğine,

getirdikleri bütün şeylerin apaçık hak olduğuna şehadet ederiz. Onu (Peygamber'i) ve ondan önceki Allah'ın bütün resullerini, peygamberlerini ve hüccetlerini tasdik ederiz. O'nun sadık kitabını doğrularız. O kitap ki, "Ne önünden, ne de arkasından batıl ona nüfuz edemez. Hüküm ve hikmet sahibi, hamda layık mabud tarafından indirilmiştir."(1) Bütün kitapları koruyandır; evvelinden sonuna kadar hepsi haktır. Muhkem ve müteşabihine,

husus ve umumuna, vaad ve vaidine, nasih ve mensuhuna ve bütün haberlerine iman ederiz. Yaratıklardan hiçbir kimse onun mislini getiremez. Şehadet ederiz ki, Peygamber'den sonra mü'minlere hüccet ve kılavuz olan, müslümanların işlerini idare eden, Kur'an'dan konuşan, ahkâmına alim olan, Peygamber'in kardeşi, halifesi ve vasisi olan, Peygamber'e olan nisbeti, Harun'un Musa'ya olan nisbeti gibi olan Ali ibn-i Ebi Talib aleyhi's-selam 'dır.

Mü'minlerin emiri, muttakilerin rehberi, elleri, ayakları ak, yüzleri nurlu olanların (kıyamet günü abdest uzuvları parlayanların) imamı, mü'minlerin reisi ve peygamberlerin vasilerinin en üstünüdür. Ondandır (Hz.Ali'den) sonra da Hasan ve Hüseyin aleyhime's-selam ve günümüze kadar birbiri ardınca gelen diğer imamlardır.

Onlar Peygamber'in zürriyeti, kitap ve sünnete herkesten daha alim, yargıda herkesten daha adil, her asır ve zamanda imamete herkesten daha layık olanlardır. Onlar, sağlam kulp ve hidayet imamlarıdır; varislerin en hayırlısı olan Allah, yer ve ehline mirasçı oluncaya dek dünya ehline hüccettirler. Onlara muhalefet eden sapıktır ve sapıklığa davet edendir; hak ve hidayeti terketmiştir.

Onlar Kur'an'ın tercümanı, Peygamber'in sözcüleridirler. Kim onları, isimleri ve babalarının isimleriyle tanımadan ve velayetlerini kabul etmeden ölürse, cahiliye ölümüyle ölmüştür. Takva, iffet, sıdk, salah, gayret, iyiye de kötüye de emaneti iade etmek, secdeleri uzatmak, geceleri (ibadet için) kalkmak, haramlardan kaçınmak,

sabırla fereci (kurtuluşu) beklemek, güzel arkadaşlık ve güzel komşuluk yapmak, ihsanda bulunmak, eziyet etmemek, güler yüzlülük, mü'minlere nasihat etmek, acımak ve Yüce Allah'ın kitabında emrettiği gibi, yüzü ve elleri yıkayıp, başa ve ayaklara meshederek abdest almak

onların dinî tavır ve gidişatlarıdır.

Abdestte, yüz ve elleri yıkamanın bir defası farz, ikincisi ikmaldir ve fazlası günahtır, sevabı yoktur. Abdesti ancak (bağırsaktan çıkan) gaz, bevl (idrar), gait (dışkı), uyku ve cünüplük bozar. Kim mestin üzerine meshederse Allah'a, Peygamber'e ve Kur'an'a muhalefet etmiştir; abdesti de batıldır.

Çünkü Ali aleyhi's-salam mestin üzerine meshetmede diğerlerine muhalefet etmiştir. Ömer:(OA1) "Ben Peygamber'in (mest üzerine) meshettiğini gördüm." dediğinde Ali aleyhi's-salam şöyle buyurdular: "Maide suresi(2) inmeden önce mi yoksa indikten sonra mı?" Ömer: "Bilmiyorum." dedi. İmam Ali aleyhi's-salam: "Ama ben biliyorum, Resulullah, Maide suresi indikten sonra artık mestlerinin üzerine meshetmedi." buyurdular.

Cenabet, ihtilam ve hayızdan dolayı gusletmek ve ölüyü yıkayanın gusletmesi farzdır. Cuma, kurban ve fıtır bayramı guslû, Mekke ve Medine'ye girme guslû, ziyaret, ihram ve arefe gününün guslû, Ramazan ayının birinci, on dokuzuncu, yirmi birinci ve yirmi üçüncü gecelerinin gusülleri ise sünnettir.

(Günlük) Farz namazlar: Öğle dört rek'at, ikindi dört rek'at, akşam üç rek'at, yatsı dört rek'at ve sabah 2 rek'at olmak üzere toplam 17 rekattır. Sünnet namazlar da 34 rek'attır: Öğleden önce 8 rek'at, öğleden sonra 8 rek'at, akşamdan sonra 4 rek'at, yatsıdan sonra oturarak kılınan iki rek'at -ki 1 rek'at sayılır-,

seher vakti 8 rekat, 3 rek'at vitir (iki rek'atı şef', bir rek'atı da vitir niyetiyle kılınır) ve vitirden sonra da 2 rek'at (sabah namazı nafilisi). Namaz, vaktin evvelinde kılınmalıdır. Cemaatle kılınan her rek'at, ferdî kılınan iki bin rek'ata bedeldir.

Fâsıkın arkasında namaz kılma ve velayet ehlinden başkasına iktida etme. Murdar ve yırtıcı olan hayvanın derisinde namaz kılma. Gidişi bir menzil, dönüşü de bir menzil olan dört fersahlık yolda namaz seferidir; namaz seferî kılındığı yerde orucu da yersin. Dört namazda kunut vardır: Sabah, akşam, yatsı, cuma ve öğle namazlarında.(

3) Bütün kunutlar, rükudan önce ve kıraattan sonradır. Cenaze namazı beş tekbirdir; cenaze namazının ne rükuu vardır, ne de secdesi. Ölünün mezarı dört köşeli (ve düz) olmalıdır; (deve

hörgücü gibi) tümsek yapılmamalıdır. Fatiha suresinin besmelesi namazda sesli olarak okunur.

Her iki yüz dirhem (gümüş paranın) farz olan zekâtı beş dirhemdir; bundan azının zekâtı yoktur. Bundan fazlasının her 40 dirheminden bir dirhem zekât verilir; 40 dirhemden az artışın zekâtı yoktur; üzerinden bir yıl geçmedikçe de zekât farz olmaz. Zekât ancak velayet ve marifet ehline verilir. Her yirmi dinar (altın paran)ın zekâtı,

yarım dinardır. Humus, bütün mallarda sadece bir defa farz olur. Buğdayın, arpanın, hurmanın, kuru üzümün ve yerden bitip beş vask'a (yaklaşık 850 kg.) ulaşan diğer bütün hububatın zekâtı, (yağmur, ırmak ve nehir gibi) akar sularla sulanırsa onda birdir. Ama kuyu suyuyla sulanırsa onda yarımdır (yani yirmide birdir). Bu hüküm fakir ve zengin için aynıdır. Diğer hububattan da bir iki avuç verilir. (Buğday, arpa, hurma ve kuru üzümde zekât farzdır,

ama diğer hububatta müstehaptır.) Çünkü Allah hiç kimseyi, gücünün yeteceğinden fazla bir şeyle yükümlü kılmaz; kulunu, gücünü aşan bir şeye zorlamaz. Vask 60 sa'dır, her sa' 6 rıtl veya dört muddur, her mud Irak rıtlına göre iki rıtl ve rıtlın dörtte biridir.

Hız.Sadık aleyhi's-selam şöyle buyurmuştur: Sa', Irak rıtlıyla dokuz, Medine rıtlıyla da altı rıtl'dır. (Bir sa' yaklaşık üç kg'dır, mud da yaklaşık 750 gramdır, beş vask ise yaklaşık 850 kg'dır.) Fıtır zekâtı, küçük, büyük, hür ve köle olan herkes için farzdır. Fıtır zekâtı buğdaydan, yaklaşık yarım sa' sa'

(1,5 kg) hurma ve kuru üzümünden de bir sa'dır.(4) Fıtır zekâtının, velayet ehlinde başkasına verilmesi caiz değildir. Çünkü fıtır zekâtı farz (olan sadakalardan)dır.

Hayız on günden çok, üç günden de az olmaz. Müstehaze kadın, gusül edip namaz kılmalıdır.

Hayız olan kadın, namazı terkeder, kazası da yoktur; orucu da terkeder, ama daha sonra kazasını tutar.

Ramazan ayının orucu, Ramazan hilalinin görülmesiyle başlar ve Şevval hilalinin görülmesiyle de sona erer. Teravih namazı (Ramazan ayı gecelerinde kılınan müstehap namazlar, diğer müstehap namazlar gibi) cemaatla kılınmaz. Her ay üç gün oruç tutmak müstahaptır; her on günden birini; ilk on günde perşembe, ikinci on günde çarşamba, son on gününde de yine perşembe günü. Şaban ayının orucu güzeldir, sünnettir de.

Resulullah sallâllâhu aleyhi ve alih buyurmuştur ki: "Şaban ayı benim ayımdır, Ramazan ayı Allah'ın ayıdır." Ramazan ayının kaza olan oruçları ardarda tutulmasa da olur.

Hacca gitmeye gücü yeten kimsenin gidip Allah'ın evini ziyaret etmesi farzdır. Gitmeye gücü yetmekten maksat, azık ve binektir. Uzaktan gelenler için Temettu haccından başkası caiz değildir; diğerlerinin yaptığı gibi Kıran ve İfrad haccı câiz değildir. Mikattan önce ihram câiz değildir. Allah Teâla buyurmuştur ki: "Hac ve Umreyi Allah için tamamlayın."(5) Enenmiş (hayaları çıkarılmış) hayvanın kurban edilmesi câiz değildir. Çünkü o nakıstır. Ama hayası burulmuş hayvanın kurban edilmesi câizdir.

Cihad, adil imamın emriyle yapılır. Kim, mal, mülk ve canını savunmak yolunda savaşıp da öldürülürse şehittir. Takıyye halinde hiçbir kâfiri öldürmek câiz değildir. Ancak can tehlikesi olmazsa ve (o kâfir) katil veya bağı olursa o başka. Muhalif veya muhalif olmayan kimselerin mallarını (haksız yere) yemek câiz değildir.

Takıyye yerinde (düşmanın egemen olduğu ve karşı koymanın mümkün olmadığı bir yerde) takıyye etmek farzdır. Zalimin zulmünü uzaklaştırmak için takıyye olarak yemin edip de yemininin üzerinde durmayan kimseye, yemini bozma keffareti yoktur.

Talak, Allah'ın emri ve Peygambersallâllâhu aleyhi ve alih'in sünnetine göre olmalıdır. Sünnete uygun olmayan talak, doğru değildir. Kur'an'a muhalif olan talak, talak değildir. Aynı şekilde, sünnete muhalif olan nikah da nikah değildir. Bir erkeğin, aynı zamanda hür kadınlardan dörtten fazla hanımı olamaz.

Bir kadına, sünnete uygun olarak üç defa talak verilirse başka birisiyle evlenip boşanmadıkça (önceki kocasına) helal olmaz. Emir-ül Mü'minin Hz.Ali aleyhi's-selam şöyle buyurmuştur: "Üç talaklı (bir mecliste üç defa talak verilen) kadınlardan sakının. Çünkü (talakları sahih olmadığı için) onların kocaları vardır."

Peygamber sallâllâhu aleyhi ve alih'e her yerde, (özellikle) rüzgar estiğinde, aksırıldığında ve diğer zamanlarda salavat getirilir.

Allah'ın dostlarını ve dostlarının dostlarını sevmek, Allah'ın düşmanlarından nefret etmek, onlardan ve önderlerinden beraat etmek dinî vazifelerdendir.

Anne ve babaya iyilik etmelisin. Müşrik iseler, onlara itaat etmeyerek, dünyada onlarla iyi geçineceksin. Çünkü Allah Teâla şöyle buyurmuştur: "Bana ve anne- babana şükret; dönüş yalnız banadır. Onlar (anne ve baba), hakkında bilgin olmayan şeyi bana şirk koşman için çalışırlarsa, onlara itaat etme."(6) Emir-ül Mü'minin Ali

aleyhi's-selam şöyle buyurmuştur: "Onlar (Ehl-i Kitap), alim ve rahipler için ne oruç tutuyor, ne de namaz kılıyorlardı; sadece Allah'a karşı masiyet etmelerini emrettikleri zaman, onlara itaat ediyorlardı."(7) Daha sonra buyurdular ki, Resulullahsalla'llâhu aleyhi ve alih'ten duydum ki, şöyle buyuruyordu: "Kim Allah'a itaatin dışında bir mahluka itaat ederse kâfir olmuş, Allah'tan başkasını ilah edinmiştir."

Hayvanlarda cenininin boğazlanması, annesinin boğazlanmasıyla (yani hayvanın başını kestiklerinde karnındaki yavrusu da helal olur).

Peygamberlerin günahları, nübüvvet makamının saygısı için bağışlanmış olan küçük şeylerdir. Allah'ın emrettiği şekliyle faraizde (Allah'ın kitabında miktarı açıklanan paylarda) avl(8) yoktur. Anne, baba ve evladın olmasıyla, koca ve karıdan başka hiçbir kimseye miras ulaşmaz. Mirasda belli bir payı olan, payı olmayandan daha evladır. Asabe(9) de Allah'ın dininden değildir.

Yeni doğan erkek veya kız çocuğunun yedinci günü, akika kurbanı verilir, saç kesilir, ismi konulur ve yine o günde saçının ağırlığı miktarınca altın veya gümüş sadaka verilir.

Kulların fiilleri, tekvin yaratılışıyla değil, takdir yaratılışıyla Allah'ın mahlukudur. Ne cebre(10) inan, ne de tefvize(11) Allah Teâla, suçsuzu günahkârın suçuyla hesaba çekmediği gibi evlat ve çocukları da babaların suçuyla cezalandırmaz. Çünkü Allah Teâla buyurmuştur ki:

"Doğrusu hiçbir kimse başkasının suçunu yüklenmez."(12)

"Doğrusu insana, kendi (emek ve) çabasından başkası yoktur."(13)

Allah Teâla bağışlar, zulmetmez. Allah Teâla, kullara zulmedeceğini ve onları saptıracağını bildiği kimseye, itaat etmeyi farz kılmaz. Kâfir olacağını ve Allah'ı bırakıp şeytana ibadet edeceğini(OA2) bildiği kulları da peygamberliğe seçmez. İslam, imandan başkadır. Her mü'min müslümandır, ama her müslüman mü'min değildir. Hırsız, mü'min olduğu halde hırsızlık yapmaz. Şarab içen de mü'min olduğu halde şarap içmez.

Mü'min mü'min olduğu halde Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmez. Had (şer'i ceza'yı) hakken kimse, ne mü'mindirler, ne de kâfir (yani müslümandırlar). Allah, kendisine cenneti ve orda ebedi kalmayı vaad ettiği bir mü'mini, cehenneme sokmaz. Nifak, fık veya büyük bir günahdan dolayı cehennem ateşini hakken kimse,

ne mü'minlerle haşrolur ve ne de onlardan sayılır. Cehennem ancak kâfirleri kuşatır. Sürekli işlenmesiyle sahibini cehenneme götüren her günah fıktır. Allah'a şirk koşan, O'nu inkâr eden, munafık olan ve büyük günah işleyen herkes de fâsıktır. Şefaât, şefaât dileyenler için câizdir. Dil ile iyiliği emretmek ve kötülüğten sakındırmak farzdır. İman, farzları yerine getirmek, haramlardan sakınmaktır. İman, kalple inanmak, dille ikrar etmek ve uzuvlarla da amel etmektir.

Kurban bayramındaki (özel) tekbirler, kurban bayramı gününün öğle namazından itibaren on (farz) namazdan sonra söylenir. Ramazan bayramındaki tekbirler ise, bayram gecesinin akşam namazından itibaren beş (farz) namazdan sonra söylenir. Kadın, çocuk doğurduktan sonra yirmi günden fazla namazı terkedemez.

Eğer bu müddetten önce temizlenirse namazını kılar; aksi takdirde yirmi günden sonra gusledip istihaze hükümlerine riayet ederek müstehaze kadın gibi namaza başlar.(14) Kabir azabına, nekir ve münkere, öldükten sonra dirilmeye, h

esaba (sorgu suale), teraziye ve sırata iman etmek, dalalet imamlarından ve onların takipçilerinden uzaklaşmak, onlardan beraat etmek, Allah'ın dostlarını sevmek, şarabın azını da çoğunu da haram bilmek dinimizdendir.

Her sarhoş edici şey şaraptır. Çoğu sarhoş eden şeyin, azı da haramdır. Mecburiyette kalan kimse bile şarap içmemelidir. Çünkü şarap onu (aklını mahvederek ruhi yönden) öldürür. Her azı dişli yırtıcı hayvanın ve her penceli kuşun etini, kan olduğu için dalağı, cirri'yi (bir çeşit uzun ve pulsuz yılan balığı), tafiyi (öldüğünde suyun yüzüne çıkan pis bir balık), yılan balığını, zimmiri (bir çeşit dikenli balık), pulsuz olan her çeşit balığı ve kursaksız olan her çeşit kuşu haram biliyoruz.

İki tarafı birbiriyle eşit olmayan her çeşit yumurtanın yenmesi helaldir. İki tarafı birbiriyle eşit olan her çeşit yumurtanın yenmesi de haramdır.

Kaçınılması gerekli olan büyük günahlar da şunlardır: Allah'ın, öldürülmesini haram kıldığı nefsi öldürmek, şarap içmek, anne babaya eziyet etmek, savaştan kaçmak, zorla yetimin malını, murdarı, kanı, domuz etini ve zaruret olmaksızın Allah'ın adı getirilmeden kesilen hayvanın etini yemek, belli olduktan sonra faiz ve haram mal yemek,

kumar oynamak, tartı ve ölçüde eksik vermek, iffetli hanımlara iftira etmek, zina ve livata yapmak, yalan yere şehadet etmek, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek, Allah'ın cezasından korkmamak, zalimlerle yardımlaşmak, onlara dayanıp güvenmek, yalan yere yemin etmek, sıkıntıda olmaksızın halkın hakkını vermemek,

kibirli olmak, küfür (inkâr), savurganlık, hıyanet, tanıklığı gizlemek (tanıklık etmekten kaçınmak), (şarkı ve çalgı aletleri gibi) Allah'ı anmaktan alıkoyan şeylerle eğlenmek ve küçük günahları yapmakta ısrar etmek.

İşte bunlar dinin esaslarıdır. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Allah'ın salat ve selamı Peygamber'in ve soyunun üzerine olsun.

(1)- Fussilet/42.

(2)- Bu surede abdestin nasıl alınacağı beyan edilmiştir. (Maide/6)

(3)- Hadiste ikindi namazından söz edilmemesi, akşam ile yatsının bir, öğle ile ikindinin de bir sayılmış olmasından olabilir. Buna göre dört namaz şunlardır: 1- Sabah. 2- Öğle ve ikindi. 3- Akşam ve yatsı. 4- Cuma (çev)

(4)-Başka rivayetlere göre buğdayla diğer şeyler arasında hiçbir fark yoktur. Müçtehidlerin fetvası da bu yöndedir.

(5)-Bakara/196. (İmam Hazretleri bu ayeti temettu haccı için delil göstermiştir.)

(6)- Lokman/14,15.

(7)- Kur'an'da Ehl-i kitap, alim ve rahiplerini ilah edindikleri için kınanmışlardır. Bu hadis, ilah edinmekle neyin kastedildiğini beyan etmiştir.

(8)- Mirasın paylardan az gelmesi görüşüne fıkıhta "avl" denir. Örneğin varis, koca ile baba tarafından bir olan iki kız kardeş olursa, kocanın payı yarı, iki kız kardeşin de payı üçte iki olduğuna göre, miras paylardan az gelir. Ehl-i sünnete göre bu miktar, paylarına orantılı olarak

hem kocanın, hem de kız kardeşlerin paylarından azaltılır.

Ama Ehl-i Beyt mektebine göre, bu miktar yalnızca kız kardeşlerin payından azaltılır. Çünkü kocanın payı Allah'ın farz kıldığı kesin paydır, ondan bir şey azaltılmaz.

(9) - Mirasın paylardan artması görüşüne fıkhıta "asabe" veya "ta'sib" denir. Ehl-i Sünnete göre belirlenmiş paylardan artan miktar, ölen kimsenin erkek kardeşleri, amcaları ve amcazadeleri arasında bölünür.

Ehl-i Beyt imamlarına göre ise, artan miktar da aynı pay sahiplerinden bazılarına yetişir, bir sonraki tabakaya sıra gelmez.

(10)- Cebir, yani kulun, fiillerinde mecbur oluşu.

(11)- Tefviz, yani kulun kendi haline terkedilmesi.

(12)- Fatır/18, Zümer/7.

(13)- Necm/39.

(14)- Ulemâ, diğer hadisleri de nazara alarak çocuk doğurmuş olan bir kadının kan gördüğü takdirde en fazla on gün namazlarını terkedebileceğine fetva vermişlerdir.